

ԲԺԻՇԿԻՆ ՕՐԱԳՐԷՆ

Ա .

“ԱՆՆՇԱՆ ՎԵՐՔ ՄԸ..

Կէս օրէն յետոյ առաջին հիւանդն էր որ կ'ընդունէի:
Հազիւ քսան զարուաններ բոլորած, կայտառ զեղուհի մըն էր,
որ առանց սպասելու հարցումիս, սկսաւ պատմել.

— Ներեցէ՛ք, Տօքթօր, որ քանի մը վայրկեան խլեմ ձեր հի-
ւանդներէն: Ինչպէս կը տեսնէք, առողջութիւնս կատարեալ է,
բայց շրթունքիս վրայ աննշան եւ փոքր վէրք մը ունիմ, որ ամիսէ
մը աւելի է չանցնիր: Թէեւ ցաւ չի պատճառեր, բայց շատ անախորժ
է եւ մանաւանդ կը կապտէ շրթունքներուս ամբողջական ազատու-
թիւնը ճիշտ այնպիսի ժամանակ մը՝ երբ աւելի քան երեք անոր
պէտքը կը զգամ. կը հասկնաք անշուշտ, չէ՞, աւելցուց մեղմօրէն,
տոհմային ամօթխածութեան մը յուզմունքով...: Նոր հարս եմ...:

Չոր և ժանգոտած էր ձայնը, ինչպէս ճաթած հողէ մամանի
մը ձայնը, փայտով զարկած ատեն: Այդ միեւնոյն ձայնը թերեւս
անուշադիր մնար, առանց շրթունքներու վէրքի պատմութեան.
բայց այս գուգորդութիւնը եւ անկէ մտքիս մէջ ծնած կասկածները
պատճառ եղան ուշադիր քննութեան և դժբախտաբար անոնց
ետեւը ծածկուած դաժան ախտի մը զատորոշման:

— Նստեցէ՛ք, տիկին, ըսի և սկսայ սովորական հարցումնե-
րու, որոնց ակամայ կը պատասխանէր թէեւ, բայց զսպուած ջղա-
յոտութիւն կը ցուցնէր, անտեղի գտնելով աննշան վէրքի մը
պատճառաւ երկար բարակ բացատրութիւններ տալը: Խնդրեցի
բանալ բերանը և մօտէն քննելով աննշան վէրքը, աւելի և աւելի
ամրացայ կասկածներուս մէջ:

— Շատ կ'աճապարեմ, Տօքթօր, մայրս տունը կը սպասէ կոր,
խնդրեմ ղեղազիր մը գրեցէք, բայց լաւ ղեղազիր մը՝ որ շուտով
չորցնէ վէրքս, ըսաւ և ոտքի ելաւ, պայուսակէն հանելով այ-
ցեզինը:

Անմիջապէս հասկցայ որ անդիտակից զո՛հ մը ունիմ ղիմացս
և վարանումը կամ յետաձգումը կրնային անդամամնելի հետե-
ւանքներ ստեղծել, որով անհրաժեշտ էր վճռական ըլլալ:

— Համբերեցէ՛ք տիկին, այդքան աննշան չէ ձեր վէրքը,
ըսի, ներքին վարակման մը արտաքին արտայայտութիւնը կը
կարծեմ գտնել ատոր մէջ եւ աւելի խոր քննութեան մը պէտքը

Հանդէսներ, օրաթերթեր յաճախ կը խօսին առողջապահական նիւթերու մասին, դպրոցներու մէջ առողջապահութեան դասեր կը տրուին, բայց ասոնք բոլոր կը մնան ձայն բարբառոյ յանապատի, եւ Հարիւր Հի խափանուիր:

Նշանաւոր առողջաբան մը ըսած է. «Ներկայիս ազգի մը քաղաքակրթութեան աստիճանը կը չափուի իր առողջապահական կատարելագործումով»:

Պատմութիւնը մեզ կը սորվեցնէ թէ դրական փայլուն քաղաքակրթութեան մը հասած կարգ մը հին ացդեր, լաւագոյն կերպով ըմբռնած էին առողջաբանութեան դերը եւ տեսակ մը կրօնական երկիւղածութեամբ ու տօնական օրերու յատուկ խանդավառութեամբ կը կատարէին իրենց պարտաւորութիւնները:

Առողջ մարմինը կը բովանդակէ բաւականաչափ ուժ, կարեւրաւ դիմագրաւելու համար հիւանդութիւններու մեծագոյն մասին, բայց որպէսզի այդ կարելի ըլլայ, պարտինք անոր տալ որոշ խնամք, մանաւանդ յիմար քայլերով չխանգարենք անոր բարւոյ գործունէութեան բնական ընթացքը:

Քաղաքակիրթ հին ազգերը իբրեւ գաղափարական ունէին, — Առողջութեան, գիտութեան եւ իմաստութեան, ուրիշ բառով բարութեան մշակումը: Ներկայիս մարդիկ առաւելապէս կը մշակեն գիտութիւնը, պարզ հետաքրքրութիւն մը միայն ցոյց կուտան առողջութեան մասին, իսկ իմաստութիւնը՝ զբեթէ բոլորովին անտեսած են: Արդ, այս երեք բաները իրարու հետ այնքան սերտօրէն շաղկապուած են որ, առանց մէկուն միւսը կը դառնայ պակասաւոր եւ անօգուտ:

Կը հետեւի որ առողջապահական գիտութեան ուսուցումը անհրաժեշտութիւն մըն է, որովհետեւ անով կրնանք ոչ միայն մեր մարմինը երիտասարդ եւ զօրաւոր պահել, այլ, մանաւանդ, գրեթէ մանեմաւիքական ֆզգրութեամբ ազդուօրէն պատրաստուիլ հիւանդութիւններու մեծագոյն մասին դէմ:

Որպէսզի մարդիկ կարենան ապրիլ առողջապահական տուեալներու համաձայն, պէտք է ընտելանան անոր եւ յարատեւօրէն շարունակեն անոր պահանջներուն համեմատ ապրիլ եւ վերջապէս ջանան այդ ուղղութեամբ կատարելագործուիլ: Իսկ հաւաքականութիւնները իրենց ներկայացուցիչներով պարտին վերահիւ անհատներու առողջութեան, ինչպէս նաեւ անոնց բնական վայրերը աստիճանաբար վերածել առողջարար ու կենսատու բոյներու:

կը տեսնեմ. կ'ուզէ՞ք քիչ մը թեթեւցնել ձեր հաղուստները:

Ջարմանքի եւ թերեւս մեղաւոր մտածումներու քմծիծաղ մը նշմարեցի հիւանդիս դէմքին վրայ, բայց հոգեբանօրէն ներկի զտնկելով նոյնիսկ ամէնէն վերաւորիչ վերագրումը՝ վճռականօրէն յայտնեցի թէ առանց իմ յարմար տեսած քննութեան, ո՛ր եւ է չարման չէի կրնար գրել իր վէրքին:

Կը հասկնայի դժբախտ նորահարսի ներքին պայքարը, որովհետեւ արեւի պէս պարզ էր որ անդիտակից զոհը ամենադոյզն կասկածն անգամ չունէր եւ չէր կրնար ունենալ այն վիճակի մասին՝ որ կ'արտայայտուէր իր շրթունքներու վրայի աննշան կարծուած վէրքովը եւ իր տարիքին անհամապատասխան չոր ու խոպոտ ձայնովը:

Աւելի վստահութիւն ներշնչելու եւ իր ջղայնութիւնը հանդարտեցնելու համար, փոխելով քննութեանս ձեւը, հարցուցի:

— Ինչպէս կ'ը տեսնեմ, տիկի՛ն, քրոնիկ հարբուիս մըն՝ ալ ունիք. չէ՞ք նկատած որ ձեր ձայնը քիչ մը բռնուած է, երեւի շատ կը հազաք!...:

— Ատիկա լաւ ըսիք, Տօքթօր, իսկապէս ես ալ շատ կը դարմանամ ձայնիս այս տարօրինակ փոփոխութեանը վրայ. կրնայ ըլլալ որ մսած ըլլամ, բայց հարբուիս չունիմ եւ բնաւ չեմ հաղար: Շարքաթ մը առաջ մօրս հետ բաղնիք գացի, ջուրը շատ տաք էր, երեւի վերջը պաղ առի: Էհ, ատոնք բան մը չեն, կ'անցնին, միայն սա վէրքիս դարման մը ընէիք, վերջացուց հիւանդս, պաղատանքի յուզիչ շեշտ մը դնելով իր վերջին բառերուն մէջ:

Օգտուելով ըոպէէն եւ մանաւանդ բաղնիքի եւ տաք ջուրի պատմութենէն, որ անսպասելի առիթը կուտար քննութիւններուս յառաջացման,

— Գրտինքխաշ ալ չեղա՞ք, տիկի՛ն, հարցուցի, ես վստահօրէն կ'ենթադրեմ որ ձեր մարմինին եւ թեւերուն վրայ դեռ եւս մնացած են այդ դրութեան հետեւանքները...

Խօսքս չվերջացուցած, ճիշտ յայտնուած կարծիքի մը թողած խոստովանութիւնը կարգացի իր աչքերուն մէջ եւ օգտագործելով այդ հոգեբանական ըոպէն, աւելցուցի.

— Կ'ուզէի՞ք որ միասին ստուգենք այդ բանը, ատիկա ձեզի վստահութիւն պիտի ներշնչէ եւ պիտի ապացուցանէ որ ես հիմք մը ունէի, իբրեւ բժիշկ, ձեր չսպասած եւ նոյն իսկ չերեւակայած ուրիշ հիւանդութեան մը մասին կասկածելու:

Վայրկեան մը մտախոհ եւ կարծես մազնիսացած՝ բայց ներքնապէս համոզուած այս նոր յայտնութեանս ճշմարտութեանը, զինաթափ եղաւ եւ մեղաւոր տղու մը համակերպող եւ հնազանդ արտայայտութեամբը՝ պատասխանեց.

— Այդ բոլորը ճիշտ է, Տօքթօ՛ր, իրաւ որ մարմինս կարմիր կարմիր դուրս տուած է, բայց ատիկա ի՞նչ կապ ունի վէրքիս հետ :

— Լաւ որ դուք ըսիք, եթէ կապ մը չունենար, ես ո՞ւրկէ և ի՞նչպէս պիտի գիտնայի թէ ձեր մարմնին վրայ այդպիսի բաներ զոյւթիւն ունին : Կը տեսնէ՞ք հիմայ, որ գիտութիւնը արտաքին, շատ աննշան համարուած նշանէ մը, շատ անդամ ներքին և լուրջ հիւանդութեան մը ախտանիշը կը գտնէ և այդպիսով նոյն իսկ ձեզ նման բժիշկներու մասին թերահաւատ հիւանդները կ'ազատէ անխուսափելի վտանգէ, ժամանակին մատնանշելով ո'չ թէ շրթունքներու արտաքին վէրքը, այլ օրկանիզմին սպառնացող ներքին և սպաննող վէրքը : Ուրեմն, այլ եւս ժամանակ չկորսնցնենք և դործի սկսինք : Խնդրեմ, թեթեւցուցէք ձեր հագուստները :

Սպանդանոց տարուող անմեղ դառնուկի մը համակերպութեամբ, արտառուելու պատրաստ և սակայն համոզուած ու վստահ, հանեց իր պլուզը և կանացի կուրծքերու վայելչակազմութեան նորաձեւ անհրաժեշտութիւնները և տրամադրեց զինքը քննութեան :

Երկար չտեսեց անշուշտ քննութիւնս : Ամբողջ կուրծքը, թււերը և վիզը ծածկուած էին նշենիի ծաղիկներու զոյնը յիշեցնող կարմրորակ ոսպիկներով, իսկ ականջին տակէն սկսելով մինչև ուսուկիին ներքին ծայրը զգալի էին աւշային գեղձիկներու հիւանդագին կլորութիւնները, վիզին երկու կողմը ինկած համրիչի հատիկներու պէս : Գիտութիւնը կուտար ի՞նչ վճիռը, իսկ բժիշկը՝ ընդհանուր դատախազի անողորմ դերը ստանձնելով՝ ստիպուած էր այդ վճիռը յայտնել դատապարտեալին, համոզուած, սակայն, այդ վերջինի կրաւորական ու անգիտակից և հետեւաբար անմեղ վիճակին :

Պարզ է որ հիւանդս վարակուած էր ֆրանկախտով :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԲԺ. Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ

Հեղինակներէն եւ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆԵՐԷՆ կը խնդրուի խմբագրութեանս ղրկել երկերկու օրինակ իրենց երկերէն, եթէ կը փափաքին որ ծանուցուին «Բուժանք»ի մէջ :

Արտասահմանի թերթերէն եւ հանդէսներէն կը խնդրուի փոխանակել :